

АКТУАЛІЗАЦІЯ РАСОВОЇ ЧУТЛИВОСТІ У ФРАГМЕНТАХ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

ACTUALIZATION ON RACIAL TOLERANCE IN FRAGMENTS OF CONTEMPORARY ENGLISH PUBLICISTIC DISCOURSE

Зінченко А.В.,

orcid.org/0000-0002-5672-2331

*асистент кафедри германської філології
Сумського державного університету*

Вернидуб Г.С.,

orcid.org/0000-0002-3837-6711

*студентка IV курсу
факультету іноземної філології та соціальних комунікацій
Сумського державного університету*

У статті досліджуються актуалізатори расової приналежності у фрагментах сучасного англомовного публіцистичного дискурсу та аналізується рівень їх расової чутливості. Детальна увага приділяється тлумаченню понять «ксенофобія» та «расизм». У роботі расизм розглядається як вид ксенофобії, ідея якого полягає в усвідомленому чи несвідомому переконанні у первинній перевазі однієї раси над іншою. Розглядаються основні етапи розвитку концепції расизму в світі, наводяться імена ключових персоналій, підкреслюється хибність основних аргументів досліджуваної ідеології.

У статті акцентується увага на важливості детального вивчення расово чутливої мови у публіцистиці, оскільки у процесі становлення норм сучасної толерантної мови публіцистичний дискурс може бути як транслятором расових асоціацій та стереотипів, так і конструктором. Автори наголошують на важливості добору прикладів із якісної преси з метою встановлення сучасного еталону расово чутливої публіцистичної мови.

У доробку запропонована класифікація актуалізаторів расової приналежності за семантичним критерієм залежно від типу вираження семантики расовості. Виділено два основних типи вираження – расово нейтральний та расово маркований, із яких другий має три підтипи (семантично закріплений, референтний та їх поєднання). Зроблено висновки стосовно рівня расової чутливості, властивого актуалізаторам кожного з виділених типів.

У статті також запропоновано типологізацію актуалізаторів расової приналежності за граматичним критерієм, розроблену на основі компонентної кількості досліджуваних одиниць. Типологія включає три основних типи (одно-, дво- та трьохкомпонентні сполуки) та їх підтипи (об'єднані на основі схожих семантичних рис). Визначено, що трьохкомпонентні сполуки завдяки своїй поширеності володіють найбільшим рівнем расової чутливості та є найбезпечнішими для вживання у публіцистичній мовотворчості.

Ключові слова: расизм, актуалізатор расової приналежності, расово маркований актуалізатор, расово нейтральний актуалізатор, расово чутливий актуалізатор, англомовний публіцистичний дискурс.

The article deals with the race verbalizers in texts of modern English publicistic discourse. The analysis of lexemes racial sensitivity level is revealed. The article views racism as a kind of xenophobia, that grounds on conscious or unconscious belief in the primary superiority of one race over another. The basic stages of racism concept development in the world are considered, as well as the names of key persons are given, the false basics of the studied ideology are underlined.

The article focuses on the importance of a thorough study of racially sensitive language in journalism. It is crucial since the norms of modern tolerant language are still developing and the journalistic discourse can be both a translator of racial associations and stereotypes, and its constructor. The author emphasized the importance of selecting examples from the "qualitative press" in order to establish a modern standard of racially sensitive journalistic language.

The classification of race verbalizers by semantic criterion is suggested in the article, depending on the racial semantics expression type. There are two main types (racially neutral and racially labeled), of which the second has three subtypes (semantically affixed, referential, and a combination thereof). The author also made conclusions regarding the level of racial sensitivity inherent in the actualizers of each of the selected types.

The article also suggests a classification of race verbalizers based on a grammatical criterion and developed based on the component number of units studied. The typology includes three main types (one, two, and three component compounds) and their subtypes (grouped by the similar semantic features). Three-component compounds have been found to have the highest racial sensitivity and are the safest for use in publicistic discourse.

Key words: racism, race nomination verbalizer, racially labeled verbalizer, racially neutral verbalizer, racially sensitive verbalizer, English publicistic discourse.

Постановка проблеми. Вектор розвитку сучасного суспільства спрямований на побудову мультикультурної і толерантної спільноти. Такі цілі вимагають від представників різних національностей витриманого ставлення один до одного. Однак реалії сьогодення свідчать про таке: міграційні процеси настільки швидкі, що не дають можливості людям різних народів звикнути до національних особливостей один одного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. ЗМІ, маючи відчутний вплив на формування суспільної думки, спрямували свої зусилля, з-поміж іншого, на формування расової толерантності. В умовах сьогодення увага дослідників (І. Вайн, Ж.-А. де Гобіно, Дж. Кроузер, Х. Лоумланд, В. Рейнольдс, О. Якушко) лише нещодавно була повернута до вивчення корпусу расово чутливої лексики.

Постановка завдання. Необхідність вивчення цього явища визначає актуальність пропонованої розвідки, де об'єктом дослідження постають актуалізатори расової ідентифікації у сучасному англомовному публіцистичному дискурсі, а предметом – семантичні ознаки расовості та расової чутливості. Досягнення поставленої мети вимагає розкриття термінів ксенофобії та расизму, огляду концептуальних засад ідеї расизму та дослідження фрагментів англомовних газет з метою аналізу актуалізаторів расової приналежності та виявлення вдалих прикладів расово чутливої лексики.

Виклад основного матеріалу. Явище ксенофобії (від гр. “xénos” (чужинець) та “phóbos” (страх) – страх перед чужинцями [1]), яке включає досліджуваний нами феномен расизму, вважається комплексним, оскільки охоплює низку як психологічних, так і соціальних факторів. Одним із проявів ксенофобії є расизм, який ми розуміємо як усвідомлене чи несвідоме переконання у первинній перевазі однієї раси над іншою, з якого випливає, що «вища» раса повинна посідати домінуюче місце та панувати над тими, хто належить до «нижчої» раси [2, с. 152].

Історичний аналіз витоків расизму продемонстрував, що ідеї панівного становища певної нації завжди знаходили прихильників. Однак найбухливішого розвитку це явище зазнало у 18–19 століттях з огляду на прагнення певних прошарків населення до виправдання необхідності збереження рабства, тоді як релігійні та економічні аргументи вже втратили свої сили. Особливу увагу привернули доробки С.Дж. Мортонна, а також його учнів Д.Р. Гліддона та Д.К. Нотта [3]. Події 20 ст. повністю переорієнтували світову спільноту у напрямку до толерантності та терпимості,

але расистські ідеї все ще отримують схвалення у суспільстві.

Тема расизму особливо важлива для медіа, оскільки вони постають одночасно як транслятором расових асоціацій і стереотипів, так і конструктором [4, с. 26]. Крім того, стандарти сучасної якісної англомовної публіцистики вимагають максимальної толерантності від своїх авторів з огляду на світову поширеність та високу впливовість певних англомовних газетних ресурсів.

Семантика расовості може виявлятися закріплено (значення, що є інгерентним до лексики) або контекстно-денотативно (референтно). В останньому випадку йдеться про семантику не лише слова, але й усього контексту, оскільки расова семантика втілюється під час розуміння ситуації, що актуалізує або нейтралізує досліджувані семи. Керуючись виявленням семи расовості в актуалізаторах расової ідентифікації, ми виокремили расово нейтральні та расово марковані типи вербалізаторів расової ідентифікації.

Расово нейтральними актуалізаторами, тобто актуалізаторами із нульовою расовою семантикою, вважаємо сполуки типу «іменник + of colo(u)r»: “*Evangelicals of Color Fight Back Against the Religious Right*” (“The New Yorker”, 2018, December 26); “*An interesting comment when you consider two of the biggest blockbusters of the past decade, Black Panther and Crazy Rich Asians, have casts almost entirely made up of people of colour*” (“The Guardian”, 2019, August 07); “*I’m more famous than most people of colour in Minnesota, and yet in ten years I have only <...>*” (“The Washington Post”, 2017, June 20); “*Kamala Harris slams Republicans on abortion, says they’re killing poor women of color*” (“Los Angeles Times”, 2019, October 15).

Расово маркованими вважаємо такі актуалізатори:

1) що семантично актуалізують расовість. Семи расової віднесеності, зафіксовані узально, змістовно однаково виявляються як у сигніфікативному, так і в денотативно-референтному плані, як-от: “*A trademark dispute involving an Asian American band that calls itself the Slants provoked a lively Supreme Court argument <...>*” (“Los Angeles Times”, 2017, January 18); “*Chinese goals are often achieved at the expense of average Africans; American goals are achieved by their flourishing*” (“The Washington Post”, 2019, October 19); “*The Enduring Russian Propaganda Interests in Targeting African-Americans*” (“The New Yorker”, 2018, December 21); “*Life as a Mexican American on the Border Patrol: The system is not broken*”

(“The Guardian”, 2016, December 12); “**Mexican Americans have faced shocking acts of racist violence**”. (“The Guardian”, 2019, August 14);

2) які безвідносні до раси сигніфікативно, але в денотативно-референтному плані мають узально зафіксовану здатність до номінації раси / національності, наприклад: “*Donald Trump Makes an Awkward Pitch to **Black Voters in Atlanta***” (“The New Yorker”, 2019, November 10); “*Trump’s made the same criticism of **black athletes, black journalists and black Members of Congress***,” Peter Wehner, a veteran of three Republican administrations, tweeted last week” (“The Guardian”, 2018, August 10); “*Behind Willie Wilson’s appeal to **black voters: ‘Willie’s story is the story of black people in America and black people in Chicago’***” (“The Guardian”, 2018, August 10); “*He panders to his base by cruelly treating **brown-skinned migrant children like subhumans***” (“The Washington Post”, 2019, June 24); “***Black women in the US marry less than others – and the numbers are even lower for darker skinned black women***” (“The Guardian”, 2019, April 08); “*Speaking to the Guardian on Sunday, Yamba said: ‘As we opened the door, we saw the graffiti on the door: ‘No **blacks, no blacks.**’ My son started crying – he’s been totally traumatised. I couldn’t believe what I witnessed.*” (“The Guardian”, 2019, February 17);

3) поєднання першого та другого підтипів: “*The killings of unarmed **Black Americans** have got to end,*” Sanders tweeted” (“The Washington Post”, 2019, October 13); “*<...> prepared for the tape of my father using the word “monkeys” to describe **black African delegates to the United<...>***” (“The Washington Post”, 2019, August 01).

Аналіз мікроконтекстів продемонстрував, що до расово чутливих маркерів можна віднести нейтральний тип (за рахунок відсутності інгерентної вказівки на конкретну расу чи національність) та перший (семантичний) підтип расово маркованих актуалізаторів (завдяки безпосередньому вираженню расової семантики). Другий та третій підтипи володіють лише частковою расовою чутливістю, оскільки встановлення наявності інвективної расової семантики вимагає наявності контексту (ситуації), як у випадку з лексемою *black*, використаною самостійно та у сполуках.

Опрацьовуючи корпус фрагментів, ми відзначили дотримання політики використання лексики для толерантного позначення расової ідентифікації. Але подекуди траплялося використання інвективної лексики, як-от: <...> “*To see those, those **monkeys from those African countries** — damn them<...>*” (“The Washington Post”, 2019, July 01); “*<...> prepared for the tape of my father*

using the word “monkeys” to describe black African delegates to the United<...>” (“The Washington Post”, 2019, August 01); “*<...>referred to **Latinos as “beaners” and blacks as “niggas” and “wild animals”<...>***” (“The Washington Post”, 2016, July 07). Подібні фрагменти не обмежуються наведеними прикладами, але їх характерною ознакою виступає те, що образливі лексеми були наведені у статтях як пряма мова. Крім того, цитати були наведені переважно для вираження автором статті різкого засудження подібних проявів мовного расизму. Такі випадки також сприяють розвитку норм мовної толерантності та встановлюють корпус расово чутливої лексики.

У ході проведення семантичного аналізу корпусу англійських публіцистичних мікроконтекстів нами було відмічено, що переважними лексико-граматичними маркерами расової лексики є прикметники - найменування кольору шкіри або національності / раси. Ми також помітили деякі залежності у використанні цих лексем самостійно чи у складі сполук, у зв’язку з чим доцільним видається лексико-граматичний аналіз актуалізаторів расової семантики. Так, з-поміж досліджуваного ряду расових маркерів були виділені **одно-, дво- та трикомпонентні типи актуалізаторів расової приналежності**, які представлені кількома підтипами.

1. Однокомпонентні актуалізатори расової приналежності:

а) номінація кольору, наприклад: “*Speaking to the Guardian on Sunday, Yamba said: ‘As we opened the door, we saw the graffiti on the door: ‘No **blacks, no blacks.**’*” (“The Guardian”, 2019, February 17); “*Williamsburg, once 50% black*” (“USA Today”, 2019, October 16);

б) номінація територіальної / національної / релігійної ознаки: “*Republicans did not learn their lesson, and they have revived some of that **anti-Latino sentiment**,*” said U.S. Rep. Norma Torres (D-Pomona)<...>” (“Los Angeles Times”, 2019, October 23); “*The brouhaha over white nationalism and stories of **Latino** intimidation have overshadowed the fact <...>*” (“The Guardian”, 2016, December 12); “*Chinese goals are often achieved at the expense of average **Africans**; American goals are achieved by their flourishing*” (“The Washington Post”, 2019, October 19); “*Bangladesh Orders Death for **Islamist** in Killings*” (“The New York Times”, 2013, September 18).

2. Двокомпонентні актуалізатори расової приналежності:

а) сполука “*black + іменник*”: “*President Trump, speaking at Benedict College in South*

Carolina, said he had done more for **black voters** than any other president” (“The New York Times”, 2019, October 25); “After 6 trials, Supreme Court throws out man’s murder conviction over efforts to keep **black people** off jury” (“Chicago Tribune”, 2019, June 21); “Prosecutors want **black judge** who criticized incarceration rates of African Americans removed” (“USA Today”, 2019, October 27); “**Black households** can afford just 25% of homes for sale, down from 39% in 2012” (“USA Today”, 2019, October 15); “Harvard awards Queen Latifah medal for contributions to **black history, culture**” (“USA Today”, 2019, October 23);

b) поєднання двох номінацій рас / національностей: “After El Paso shooting, **Mexican Americans** can no longer be ambivalent minority” (“USA Today”, 2019, August 16); “Notre Dame **African-American** mascot responds to racist social media criticism” (“USA Today”, 2019, September 04); “A historic day: Montgomery, Alabama, elects its first **African-American** mayor” (“USA Today”, 2019, September 04); “A trademark dispute involving an **Asian American** band that calls itself the Slants <...>” (“Los Angeles Times”, 2017, January 18).

3. Трикомпонентні актуалізатори расової ідентифікації:

a) конструкція “іменник + of colo(u)r”: “I’m Welsh and a **woman of colour**. Why does the census tell me that’s impossible? <...> **People of colour** have been an important part of Wales’ history for centuries” (“The Guardian”, 2019, December 06); “Prominent **Britons of colour** condemn BBC over Naga Munchetty complaint” (“The Guardian”, 2019, September 27);

b) конструкція “відтінок шкіри –skinned + іменник(u)”: “Readers discuss an article about how **darker-skinned southern Italians** faced racism

a century ago and had to struggle for acceptance” (“The New York Times”, 2019, October, 19); “A wall that encaged me as a young, **dark-skinned girl**” (“Washington Post”, 2019, August 07); “<...> also panders to his base by cruelly treating **brown-skinned migrant children** like subhumans” (“Washington Post”, 2019, June 24).

Аналіз корпусу прикладів показав, що однокомпонентні вербалізатори расової ідентифікації мають низьку репрезентативність, оскільки семантична непоширеність сприяє негативному враженню від лексеми, а тому вони можуть бути расово інвективними. Дво- та трикомпонентні вербалізатори завдяки поширеності конструкції та описовості є максимально нейтральними, а отже, вони є расово чутливими.

Висновки. Сучасні медіа настільки обмежені, наскільки й вільні, адже із можливістю розкривати делікатні, гострі та важкі теми прийшла відповідальність за правильне вербальне оформлення цих тем. З огляду на необхідність поглибленого вивчення теми расової чутливості у мовленні нами були розглянуті фрагменти сучасного англомовного публіцистичного дискурсу. Виділені маркери расової приналежності були класифіковані за семантичним та граматичним критеріями. Також на основі класифікацій були виявлені приклади расово толерантної та расово інвективної лексики. Найвищий ступінь расової чутливості мають дво- та трикомпонентні сполуки, які поряд із расовим ідентифікатором містять також субстантив – загальну назву або назву громадянина країни, у якій особа проживає. У подальших дослідженнях планується аналіз расово інвективної лексики з метою розуміння норм расово чутливої комунікації у межах публіцистичного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. OnlineEtymologyDictionary. URL: https://www.etymonline.com/word/xenophobia#etymonline_v_30591 (дата звернення: 12.01.2020).
2. Пометун О.І. Людина у полікультурному суспільстві : навч. посіб. Київ : «Інжиніринг», 2010 248 с.
3. Писаний Д.М. Апологія рабства в надрах расизму: природничо-наукові, соціокультурні та культурно-історичні концепції кінця XVIII – середини XIX ст. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Історичні науки»*. Луганськ, 2010. № 23. С. 95-107.
4. Bordeau J. Xenophobia: the violence of fear and hate. New York : The Rosen Publishing Group Inc., 2009. 64 p.